BRIEF IN SCHEMER
DE BUIKSPREKER
EEN HEERENHUIS TE KOOP

DRIE ÉÉNAKTERS DOOR

HERMAN HEIJERMANS

NEDERL: BIBLIOTHEEK

PH. PRAAS.

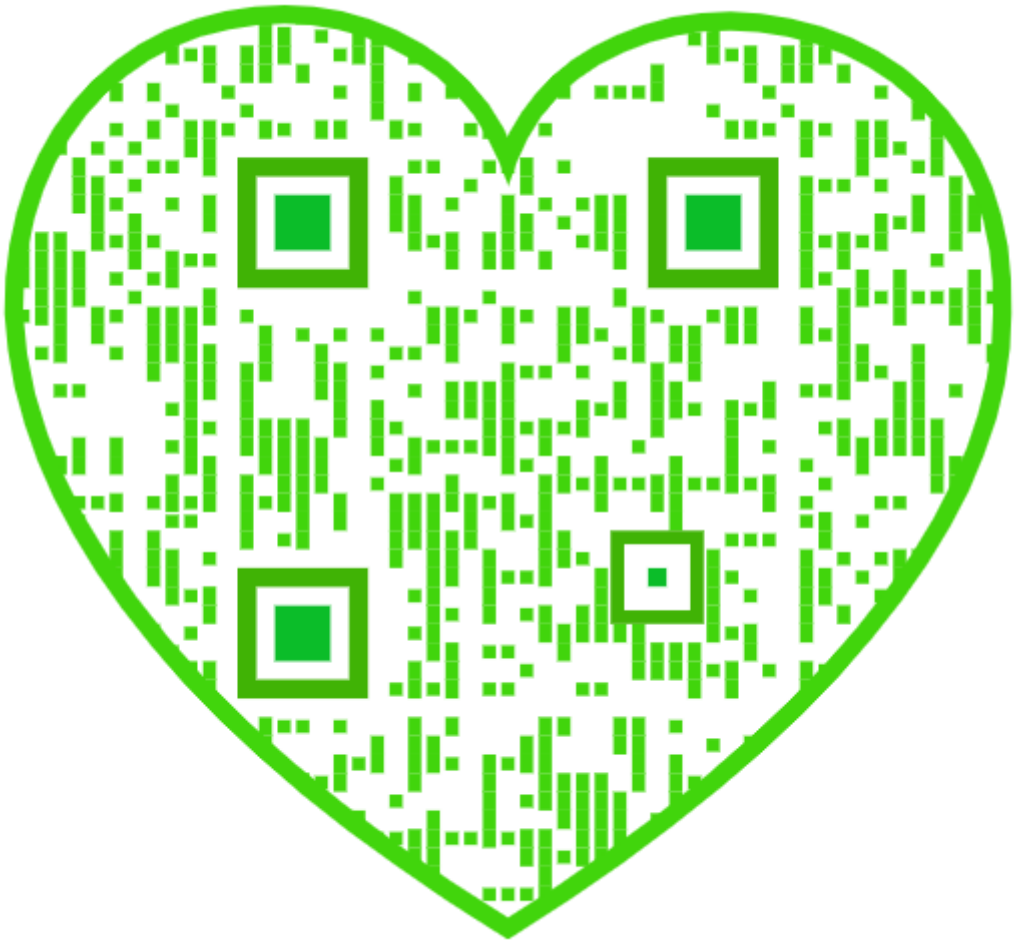

HEIJERMANS ÉÉNAKTERS

TOONEEL-BIBLIOTHEEK

ONDER LEIDING VAN L. SIMONS

UITGEGEVEN DOOR:
DE MAATSCHAPPIJ VOOR GOEDE EN
GOEDKOOPE LECTUUR · AMSTERDAM

BRIEF IN SCHEMER
DE BUIKSPREKER
EEN HEERENHUIS TE KOOP

DRIE ÉÉNAKTERS DOOR

HERMAN HEIJERMANS

1921

BRIEF IN SCHEMER

OOGSTMAANDSCHETS IN EEN BEDRIJF

Dramatis personae:
DE BLINDE.
DE ZIENDE.

(*Zomeravond, De maan schijnt door het venster. De blinde zit bij de tafel. De lamp beschijnt haar gelaat. De ziende rookt een pijp en schrijft*).

BLINDE:
Heb je 't ?

ZIENDE:
Niet zoo haastig ! Schrijven is niks, maar 't zoo te doen dat ze niet hoeven te raaien wat 'r staat — dat is de kunst. Ik heb van m'n leven brieven gekregen dat 'k m'n fok binnen en buiten most keeren om 'r wijs uit te worden en ze nog zesmaal over most lezen om 'r achter te kommen . . .

BLINDE:
Ben je d'r ?

ZIENDE:
(*Schrijvend*) . . . allemaal gezond zijn. Punt.

BLINDE:
Hoor ik daar niks ?

ZIENDE:
Nee.

BLINDE:
Ik hèb iets gehoord.

ZIENDE:
Ik ook. M'n pen is in tweeën gesprongen. Gebeurt me meer als 'k an de punt toe ben. Nee, moeder, 'r is niemand. Jouw ooren willen meer zien dan 'n ander z'n oogen.

BLINDE:
Ik zie ook meer, al is 't niet met m'n eigen oogen... Ben je zoover ? . . . Lees dan 'ns op.

ZIENDE:
Alweer ?

BLINDE:
Nog een keer als je wil.

ZIENDE:
Vooruit dan . . . (*leest*) : Mijn beste zoon. Uitroepteeken.

BLINDE:
Dat hoef je 'r niet bij te zeggen.

ZIENDE:
Goed. Dan geen uitroepteeken. Mijn beste zoon, ik heb den heelen nacht en vandaag den heelen dag aan je gedacht . . .

BLINDE (*zacht*):
Dat heb ik . . .

ZIENDE:
. . . Blinde menschen zijn op anderen aangewezen . . .

BLINDE (*zacht*):
Dat zijn ze . .

ZIENDE (*verder lezend*):
. . . En daarom, terwijl ik honderd brieven in mijn hoofd had, heb ik moeten wachten tot vanavond . . . (*de lezing onderbrekend, tot de Blinde*) . . . Honderd brieven in ie hoofd : zou je dat wel zeggen ? Met één hebben we al zoo'n moeite, wat ?

BLINDE:
. . . Ik had 'r wel duizend. Ik heb den heelen dag in m'n gedachten zitten schrijven en schrijven, omdat 'k geen woord met 'm heb kunnen spreken, zooals anders . . . (*met haar hand over de leuning van een stoel strijkend*) . . . Zoo'n leege stoel is 'n angstig ding . . .

ZIENDE:
Ja, ja, 's avonds en 's nachts . . .

BLINDE . . . (*glimlachend*):
. . . Is 'r voor mij 'n onderscheid ? . . . Waar ben je gebleven ? . . . (*memoreerend*) . . . „Mijn beste zoon ! Ik heb den heelen nacht en vandaag den heelen dag aan je gedacht. Blinde menschen zijn op anderen aangewezen en daarom, terwijl ik honderd brieven in mijn hoofd had, heb ik moeten wachten tot vanavond . . ." En verder ?

ZIENDE (*lezend*):
. . . Nou is buurman, net in 't dorp teruggekeerd, en is zoo vriendelijk me te helpen . . . Daarvoor dank ik God, den Almachtige, omdat ik je anders niets van me zou kunnen laten hooren . . .

BLINDE (*die al het voorgelezene met het geprevel van haar lippen volgt*):
. . . Dat is zoo. Dank je wel. (*Zij strekt de hand over de tafel en legt haar op die van den Ziende*).

ZIENDE:
Ho, ho ! Voorzichtig ! 't Is nog allemaal nat ! Kijk nou is an ! Jouw vingers vol inkt, en m'n mooiste hoofdletters naar de weerlicht !

BLINDE (*glimlachend*):
Wat doet dat 'r toe ? Of 'r hoofdletters zijn of geen hoofdletters — als hij 't maar lezen kan . . .

ZIENDE (*den brief drogend boven de lamp*):
. . . Dat gebeurt me geen tweeden keer. Eerst drogen. 'n Brief zonder hoofdletters is 'n koe zonder kop en zonder

staart. Dan weet je niet of je voor of achteraan moet beginnen . . .

BLINDE:
Pas op. Ik ruik 't papier.

ZIENDE (*lachend*):
Nee, nee, da's de inkt, die overkookt — inkt en melk is 't zelfde. Al drink ik liever 't laatste.

BLINDE:
Je was gebleven bij : „omdat 'k anders niets van me had kunnen laten hooren . . ."

ZIENDE (*verder lezend*):
. . . De kleine meid heeft vanaf dat ze is opgestaan gezongen en gespeeld, of 'r geen zorgen in de wereld zijn, en je vrouw houdt nog wel 't bed, maar is weer zoover beter, dat ze je morgen of overmorgen zelf zal schrijven. . . (*de lezing onderbrekend*) . . . Nou, nou, dat zit nog, hè ?

BLINDE (*den ledigen stoel streelend*):
. . . Ja, ja, dat zit nog. Maar je hoeft toch niet alles te zeggen, en 'k schrijf toch niet, om 'm z'n hart zwaarder te maken . . . Nou komt 'r haast niet veel meer, wel ?

ZIENDE:
Nee, we zijn 'r haast . . . (*lezend*) . . . De hoofdzaak is, dat we allemaal gezond zijn. Punt. En in die punt is me pen in tweeën gebroken. Zijn 'r nog pennen ?

BLINDE:
Dat weet 'k niet.

ZIENDE:
'n Pot zonder bodem, 'n schoen zonder zool, 'n pijp zonder tabak, 'n geweer zonder kogel, 'n pen zonder punten . . .

BLINDE:
En oogen zonder licht . . . (*glimlachend*) . . . dat is allemaal onbruikbaar . . .

ZIENDE:
Ik kan uit m'n duim zuigen, maar niet met m'n duim schrijven. (*De pijp aan de lamp opstekend*). Die brandt tenminste weer . . .

BLINDE:
Dat is jammer. Erg jammer. 'k Had 'm zoo'n boel te zeggen. Heb je onder 't fleschje gekeken?

ZIENDE:
Niemandal.

BLINDE:
In mijn tijd, toen 'r nog geen treinen liepen, snee vader zelf ganzepennen. Dat is jammer. Vraag aan m'n dochter of 'r nog zijn, maar zachies de trap op voor de kleine meid.

ZIENDE:
Zachies, 't is hier stikdonker.

BLINDE:
Zes trejen recht voor je uit. De leuning zit links. Dan krijg je 'n bocht van enkel twee stappen, dan vijf trejen weer recht voor je uit. Dan komt de mat. Dan de deurknop. Zal ik liever gaan? Zes stappen, twee stappen, vijf stappen . . .

ZIENDE:
Da's dertien . . . Dat vind 'k. (*af*).

BLINDE (*staart in de lamp, betast den stoel, staat op, leunt tegen 't kozijn. 't Maanlicht omgeeft haar*).
Wat 'n stilte, wat 'n stilte. 't Is of 'r geen boomen en struiken meer zijn. Zoo heelemaal onbewegelijk hebben de blaren nog nooit gestaan. Vroeger, in dezen tijd, als 't schemerde, hoorde je de vogels nog en gingen 'r menschen over den weg. Niemand. Niemand. (*zet zich weer in haar stoel*). Lieve God, 'k heb nooit geklaagd, ook niet toen 'k hulpeloos werd, toen 'k moest leeren tellen van den stoel hier tot de deur daar, en aan den arm van m'n zoon voor de tweede maal in m'n leven leerde loopen . . .

'k Heb van geen opstand geweten, toen je wou dat 'k afscheid nam van de dingen, die 'k vanaf m'n jeugd heb gekend, van 't land met de beesten, van 't groen en de wolken, van de zon en de maan en de sterren . . . In m'n eentje heb 'k 's nachts wel liggen huilen, en telkens droomde 'k, dat 'k weer wakker zou worden met 'n ander teeken van den dag dan 't gekraai van den haan . . . Maar als 'k dan m'n handen om m'n bijbel lei, zooals 'k 't nou doe, en me de woorden herinnerde, die 'k al als kind had gelezen, dacht 'k — je heb 't zoo dikwijls van me in 't donker gehoord —: 't is alles goed — 't moet alles zoo zijn — we hebben niet te vragen en niet te doorgronden, niet nutteloos te snikken en te verwenschen . . . Hier was ik — hier was m'n zoon. 'r Kwam 'n vrouw bij en 'n kind, en 'k heb me, enkel door 't geluid van de stemmen, weer zoo gelukkig gevoeld of 't nooit anders geweest was. En nou, nou . . .

ZIENDE:
Zes en twee en vijf, 't klopte als 'n bus.

BLINDE:
Was 'r nog een ?

ZIENDE:
Boven, nee.

BLINDE:
Ach, ach.

ZIENDE:
Maar hier in de la van de tafel is 'r misschien . . . Waar is de la ?

BLINDE:
Nee daar niet — hier.

ZIENDE (*zoekend*):
'n Klos garen, 'n schaar, nog 'n klos — 'n pijp . . .

BLINDE:
. . . Heeft-ie z'n pijp vergeten ?

ZIENDE:
'n Brief spelden en — haha ! — 'n nieuwe pen !

BLINDE:
Goddank. (*stilte*). Wat doe je ?

ZIENDE:
Ik lik. 'n Pen wordt eerst pen, als je 'm likt, zooals 'n poes 'r jongen in 't nest. Anders krijg je 'r geen letter uit. Ziezoo. (*lezend*) De hoofdzaak is, dat we allemaal gezond zijn. Punt.

BLINDE:
Gisteravond bracht de bode ons je eerste briefkaart na je vertrek. Nou weten we tenminste waar je ligt en dat je goed ben angekommen . . .

ZIENDE:
Hoho ! . . .

BLINDE (*angstig*) :
Is-ie alweer stuk ?

ZIENDE:
Nee, maar je jaagt zoo ! 'n Nieuwe pen moet 'r an wennen. Nog 's indoopen . . . En dat je goed ben angekommen. (*stilte*) Ik ben 'r. Nou ? . . . Nou ?

BLINDE (*moeilijk*) :
Ik vraag waarvoor 't dient, en waarom God z'n stem niet laat hooren ?

ZIENDE:
Mot dat 'r in ?

BLINDE:
Nee. Dat zeg 'k voor mezelf. Menschen die menschen doodschieten, menschen die God's evenbeeld zijn — menschen zooals jij en ik, meester, nee — als jij — *ik* tel niet meer mee — hoe kan 't — hoe mag 't ? . . . Je dacht dat 't uit de wereld was, dat je kinderen nog voor de dienst worden opgeroepen uit gewoonte . . . Ja, dat dacht je . . . Dat dacht ik — ik . . . En nou zoo ineens 'n

onweer, dat alles in lichte laaie zet. Ik zou m'n oogen willen openscheuren, 'k zou 'r m'n nagels in willen slaan, 'k zou nog even — al was 't 't uur van m'n dood — al bekocht 'k 't met m'n laatsten adem, de dingen om me heen willen zien, om te weten, een oogenblik te weten, wat 'r gebeurd en veranderd is! Ben 'k dan al zoo lang blind? 'k Heb de dagen, de weken, de maanden, de jaren niet geteld... De menschen zijn toch niet anders geworden. Ze spreken met dezelfde stemmen — lachen zooals altijd, loopen zooals ze 't gister en eergister deden... Wat is 'r dan?... Jij heb je oogen — wat is 'r dan?... (*stilte*) Ben je 'r niet meer?

ZIENDE:
Wie kan 'r 'n antwoord op geven? Jij niet en ik niet. D'r zijn altijd stormen en branden en aardbevingen en oorlogen geweest. En zoolang 'r bij ons nog geen dooien vallen, zou 'k 'r niet te zwaar over tobben... (*stilte*)... Nou, ik wacht en de nieuwe pen wacht. (*lezend*): „Nou weten we tenminste waar je ligt en dat je goed ben angekommen".

BLINDE (*dicteerend langzaam en moeilijk*):
„Over ons hoef je je niet ongerust te maken. Broodgebrek is er niet zoolang je broer ons steunt en die is goddank vrij door z'n manke been"... Heb je dat?

ZIENDE (*schrijvend*):
...„Vrij door z'n manke been". Punt. Even wachten. 't Velletje is vol.

BLINDE:
Je zou 'r als moeder naar snakken mismaakte zoons te krijgen.

ZIENDE:
Schaam je, moeder.

BLINDE:
'n Mismaakte hou je, 'n gezonde raak je kwijt.

ZIENDE:
Schaam je, schaam je. Je zit met den bijbel in je handen, en zegt dingen die je niet kan verantwoorden.

BLINDE:
Dat kan wel, meester. Ik zeg dingen, die niet goed zijn, en 'k denk dingen, die 'k niet eens durf te zeggen. Had me de krant met al de gruwelen dan ook niet voorgelezen ... Ik wist 'r niks van, en wou 'r niks van weten ...

ZIENDE:
... En je soebatte en smeekte!

BLINDE:
Ja, ja — 'k heb ongelijk, maar 'k drijf op m'n zenuwen — soms tril 'k of 'r iets langs me heen gaat ...

ZIENDE:
Zoolang de ellende in 't buitenland blijft ...

BLINDE:
Zijn dáár de menschen anders dan wij? Ik heb niet zooveel geleerd als jij, meester — jij heb 't halve dorp leeren lezen, schrijven en rekenen — en ik zit achter tralies, die ik niet te pakken kan krijgen hoe 'k m'n handen ook uitstrek — jij ben geleerder dan ik — maar in 't donker, waarin je geen vijanden en geen vrienden ziet, 't donker zonder einde en begin, voel je je zoo één met God, dat je haast naast dominee zou durven gaan staan, om de menschen te vertellen wat mag en wat niet mag, wat 'n zonde aan de eeuwigheid is en wat zoo slecht, zoo vreeselijk slecht is, dat je hart 'r zeer bij doet, als je 'r aan denkt ...

ZIENDE:
Nou wil 'k je niet jachten, moeder, maar 'k moet nog drie en veertig schriften van de jongens en meisjes door m'n handen laten gaan ...

BLINDE (*mat*):
Heb je dat van m'n anderen zoon?

ZIENDE (*lezend*):
„Broodgebrek is 'r niet, zoolang je broer ons steunt en die is goddank vrij door z'n manke been;. . ."

BLINDE:
. . . 'k Heb altijd meer gehouen van m'n grooten sterken zoon . . . En de ander . . . Schrijf 'm dat we z'n pijp hebben gevonden in de la van de tafel . . .

ZIENDE:
Dat is geen overgang. Je kan moeilijk van 't manke been op de pijp springen. 'n Brief moet niet alleen duidelijk en zichtbaar geschreven zijn, met hoofdletters en leesteekens: je hoort 'm zoo te stellen, dat degeen die 'm leest 'r met z'n gedachten bij kan blijven;. . . van de pijp maken we 'n postscriptum . . .

BLINDE:
'n Wat?

ZIENDE:
'n Pee Es.

BLINDE:
Goed, 'n Pee Es. Zal 'k 'm verder over 't kind schrijven?

ZIENDE:
Als je 't maar dicteert.

BLINDE (*dicteert*):
. . . Je dochter is 't zonnetje in huis en in 't dorp . . .

ZIENDE:
. . . En in 't dorp.

BLINDE:
Ook voor mij.

ZIENDE:
Komma, ook voor mij.

BLINDE:
Ze heeft vanmiddag iets gezeid, dat ik je moet overbrieven.

ZIENDE:
Niet zoo gauw . . . „dat ik je moet overbrieven . . ." Dat is geen pen, dat is 'n priem. 'k Snij 'r 't papier mee stuk . . . „overbrieven" — 'k ben 'r . . .

BLINDE (*dicteerend*):
. . . Ze had van de kinderen van 't dorp . . .

ZIENDE:
. . . Van 't dorp . . .

BLINDE:
. . . Zooveel over den oorlog gehoord . . .

ZIENDE:
. . . Gehoord . . .

BLINDE:
. . . Dat ze huilend thuis kwam en zei . . .

ZIENDE:
. . . En zei . . .

BLINDE:
. . . Als iemand vader wil doodschieten . . .

ZIENDE:
. . . Ja ! . . .

BLINDE:
. . . Dan moet-ie zeggen : als je 't nog 'ns doet, dan word ik heusch boos . . .

ZIENDE:
. . . Dan word ik boos . . . Punt. Nee, uitroepteeken. Verder. Of ben je klaar ?

BLINDE:
'k Zit te verzinnen. (*stilte*) . . . Meester . . .

ZIENDE:
Ja ?

BLINDE:
Je heb me straks voorgelezen, dat ze mekaar niet eens zien als ze schieten.

ZIENDE :
Nee, dat doen ze niet. 't Zijn afstanden van hier tot an 't naaste dorp. Eer ze mekanders gezicht weten, leggen ze al dood.

BLINDE :
Dus al is mijn zoon nog zoo sterk . . . ?

ZIENDE :
. . . Je zoon komt 'r niet an te pas. Ze vechten in 't buitenland. En wij staan an de grenzen.

BLINDE :
Dus de kogels doen 't en de kanonnen.

ZIENDE :
Die doen 't, ja.

BLINDE :
Vreeselijk. 'n Spin ziet 'n mug en 'n kat ziet 'n muis en de menschen zien niks.

ZIENDE :
Niks.

BLINDE:
Zien niks. Zien niks. (*glimlachend*) Net als ik. Vreemd, hè ? . . . Vreemd . . .

ZIENDE :
Slaap je ?

BLINDE :
Nee, 'k hield m'n oogen even toe. 'k Ben moe.

ZIENDE :
Zal 'k dan nog zetten : je liefhebbende ?

BLINDE :
Nee, zeg : „Nou eindig ik, lieve zoon. God zegen je en zegen je nog eens . . ."

ZIENDE :
. . . En zegen je nog eens . . .

BLINDE :
God zegen je.

ZIENDE :
Driemaal of tweemaal ?

BLINDE :
Duizendmaal.

ZIENDE :
. . . „Duizendmaal". Nou nog 't Post-scriptum : je heb je pijp vergeten. Die ligt hier in de la, en vele groeten van dengeen, die dezen brief heeft geschreven . . .

BLINDE (*voor zich uit droomend*) :
. . . God zegen je — God zegen je . . . God zegen ons . . . Dat hebben ze daar en daar en daar en overal gewenscht, toen ze met 't vechten begonnen. Is 't niet ? . . .

ZIENDE :
Natuurlijk. 'r Waren bidstonden over de heele wereld.

BLINDE.
Hoe durven ze . . .

ZIENDE.:
Wat zeg je ?

BLINDE :
Hoe durven ze ! . . . Ik durf m'n handen haast niet vouwen voor mijn zoon alleen. Bidden om te gaan vechten — meester, ik kan 'r niet bij. Als je aan 'n oorlog denkt, hollen je gedachten weg van God en als je aan God denkt heb je enkel vrede in je . . .

ZIENDE (*die den brief weer boven de lamp gedroogd heeft*) :
. . . Nou nog je handteekening, moeder. Hier is de pen. Nee, niet zoo laag, anders schrijf je over de pijp heen. Zoo, ja zoo. Langzaam an. Keurig. Nou nog de enveloppe en 't adres . . . tweede compagnie, derde bataljon . . . En de postzegel . . . En 't adres van den afzender . . . In orde. En nou laat 'k je alleen.

BLINDE :
Ik dank je wel. Wel thuis. Hou 'm niet in je zak.

ZIENDE :
Hij komt m'n hand niet uit. Dag moeder.

BLINDE :
Dag meester. (*hem naroepend*) Meester !

ZIENDE :
Ja.

BLINDE :
Doe de lamp uit.

ZIENDE :
Uit? Blijf je liever in 't donker?

BLINDE (*glimlachend*) :
Ja. Liever.

ZIENDE :
Daar dan. Slaap lekker.

BLINDE :
Dank je. (*Zij blijft onbewogen in 't maanlicht zitten, vouwt de handen om den bijbel*) . . . Nou slaat-ie 't hek achter zich dicht. Nou stapt-ie voorbij den koestal. Nou voorbij de lantaarn. Nou gaat-ie den hoek om. Wat 'n stilte! Nog nooit heb 'k de stilte zoo gehoord. 'k Word bang van m'n eigen adem. Heere God, nou is 't tusschen ons twee — jij ziet mij — en ik zie jou. Zoo als ik hier zit, zitten 'r nou duizend en nog 'ns duizend moeders . . . Waarom ? . . . Voor wat ? . . . Waarom, voor wat, lieve Heer ? . . . (*klaagt lang-smartelijk, de handen om den bijbel wringend*).

DOEK.

Augustus 1914.

DE BUIKSPREKER

DE BUIKSPREKER

GROTESKE IN EEN BEDRIJF

Dramatis personae :

DE BUIKSPREKER.
DE SOLDAAT.
DE JUFFROUW-VAN-ERGENS-HOOG.
EERSTE BURGER (*met de artistieke kuif*).
TWEEDE BURGER (*met de witte das*).
DE PAPEGAAI.

(*Het tooneel verbeeldt met veel licht en veel schmink, mitsgaders ongeflatteerde opgewektheid, de ruimte achter het voetlicht van een florissant Variété. Als het doek omhoog gaat, zitten de poppen, zijnde de soldaat, de juffrouw en de burgers naast mekaar. De soldaat heeft een houten been. Bij de voeten van de juffrouw een papegaai in kooi. De eerste burger houdt een boek in de handen, de tweede een foliant. Verschijnt de Buikspreker in rok en gekleede jas. Hij is zeer welgedaan, buigt en neemt het woord*).

BUIKSPREKER :

Meine Damen und Herren, hochverrehrtes Publikum ! Mes dames et messieurs ! Ladies and gentlemen ! Op uitnoodiging van de Directie van dezen schouwburg, die op dit oogenblik den moed mist tot het vertoonen van drama's en tragedies, treed ik hier op in mijn nieuwste repertoire . . .

DE PAPEGAAI :
Koppiekrauwen ! Koppiekrauwen !

BUIKSPREKER :
Suchscht lorre ! . . . Men valt iemand nooit in de rede in 't publiek !

DE PAPEGAAI :
Publiek ! Publiek ! Hahaha !

BUIKSPREKER :
Suscht ! Lorre !

DE PAPEGRAI :
Lorre ! Lorre ! . . .

DE SOLDAAT (*diep lachend*) :
Hohoho ! Gischt ! Puh !

BUIKSPREKER :
Sucht ! Stilte ! . . . Ladies and gentlemen, dames en heeren ! Ik maak u er wel op opmerkzaam, dat ik zonder eenig instrument werk en dat mijn sujetten inderdaad goed-gemachineerde, in elk opzicht aan mijn wil gehoorzamende poppen zijn (*beklopt den tooneelvloer*). Hier zijn geen luiken. Alle bedrog is buitengesloten. Omdat mijn taak een zeer vermoeiende is, verzoek ik u beleefd de noodige stilte in acht te willen nemen. (*Buigt, legt de hand achter den stoel van de juffrouw*). . . Juffrouw Snips. . . Juffrouw Snips . . .

DE PAPEGAAI :
Binnen ! Vollek ! Vollek !

BUIKSPREKER :
Suscht lorre ! Gedraag je fatsoenlijk !

DE PAPEGAAI :
Fatsoenlijk ! . . . Lijk ! . . . Lijk ! . . . Lijk ! . . .

BUIKSPREKER :
Als je je mond niet houdt, lorre, zal 'k je moeten toedekken . . .

DE JUFFROUW :
Meneer Cohn . . .

BUIKSPREKER :
Ja, juffrouw Snips ?

DE JUFFROUW :
Behandel de dieren met zachtheid !

BUIKSPREKER :
Dat doe 'k, juffrouw.

PAPEGAAI :
Goeie morgen !

BUIKSREKER :
Stilte !

PAPEGAAI :
Stilte ! Bravo ! Bravo !

BUIKSPREKER (*de kooi op een tafel zettend met een doek er om heen*) :
. . . Zoo lorre.

PAPEGAAI :
Kom binnen ! Kom binnen !

BUIKSPREKER :
Suscht !

DE PAPEGAAI :
Goeie morgen ! Goeie morgen !

BUIKSPREKER (*terug bij de juffrouw*) :
. . . Ziezoo. Daar ben ik weer, juffrouw Snips.

DE SOLDAAT (*beklopt den grond met z'n houten been, lacht*) :
Hohoho ! Gischt ! Puh !

BUIKSPREKER :
Herr Müller, benehmen Sie sich anständig, ja ? Zou u ons 'n lied willen voorzingen, juffrouw Snips ?

DE JUFFROUW :
Zingen ? God zal mijn bewaren ! Zingen ! Zingen ! 't Is

me 't tijdje wel om te zingen ! 'k Slik net zoo lief m'n tong in !

BUIKSPREKER :
Nou, nou, nou, eet me niet op . . .

DE JUFFROUW :
Zingen, hoe komt men op den inval ! Wat 'n hoofd ! Wat 'n gedachten ! . . . Ja, 'k ga daar zingen ! Nog niet as je me afdraait als 'n orgel !

BUIKSPREKER :
Nou, nou, nou ! We zijn hier niet alleen. Daar zitten dames en heeren . . .

DE JUFFROUW :
Maling an ! Wie het ze gevraagd hier te komen ? Zingen : de boter is opgeslagen . . .

DE SOLDAAT :
Aannemen, kelner. Kelner, een Pilsener Urquell . . .

BUIKSPREKER :
. . . Ruhe, Herr Müller !

DE JUFFROUW :
. . . Zingen, wat 'n hoofd ! . . . Je krijgt nergens 'n cent gepoft . . . 't Brood is duurder, de groentes zijn duurder . .. Je wee je niet te keeren en te wenden van zorg . . . (*nijdig*) . . . Zingen ! Zingen ! . . . 'k Neem liever rattekruid in ! . . . Me eene commesaal smeert 'm zonder z'n boekie te betalen — me tweede mot opkommen om te dienen — me derde, toch al zoo kaal as 'n neet, het gister gedaan gekregen . . . Zing jij daar bij ! De keizer most *mijn* man wezen ! 'k Zou 'm leeren de boel op stelten te zetten . . . 't Is gedorie . . .

DE SOLDAAT :
Herr Cohn !

BUIKSPREKER :
Herr Müller ?

DE SOLDAAT :
Die dame aan mein lienker hand vloekt !

BUIKSPREKER :
Jawohl.

DE SOLDAAT :
Herr Cohn !

BUIKSPREKER :
Herr Müller ?

DE SOLDAAT :
Wat heeft zij gesagt van den Kaiser ?

BUIKSPREKER :
Dat hij blij mag wezen niet met háár getrouwd te zijn.

SOLDAAT :
Hohoho ! De Frechheit ! Iek heb ien zeventig mijn been verloren . . . (*bestampt den grond met zijn houten been*).

Iste BURGER :
Herr Cohn, Herr Cohn !

BUIKSPREKER :
Jawohl ?

Iste BURGER :
'k Zit hier om rustig 'n boek te lezen, en die meneer Müller maakt met z'n been 'n spektakel of hij de wereld voor zich alleen gepacht heeft !

DE SOLDAAT :
Hohoho ! Gischt ! Puh !

BUIKSPREKER :
Schaam je, meneer Müller !

DE SOLDAAT :
Aannemen, een Pilsener Urquell !

BUIKSPREKER :
'r Is geen Pilsener meer in Holland !

DE SOLDAAT :
Geen Pilsener ?

BUIKSPREKER :
De voorraad is op. Nieuwen toevoer krijgen we eerst over maanden.

DE SOLDAAT :
Dat ies een schandaal.

Iste BURGER :
Meneer Cohn, ik kan zoo waarachtig niet lezen !

BUIKSPREKER :
Wat leest u dan, dat u zóó intereesseert ?

Iste BURGER :
Gedichten.

BUIKSPREKER :
Gedichten — en dat vandaag ? Mijn compliment ! Bravo !

DE PAPEGAAI :
Bravo ! Bravo !

BUIKSPREKER :
. . . Hulde ! 'r Staat zooveel in de kranten, dat ik in geen weken 'n boek op heb genomen !

Iste BURGER (*deklameerend*) :

„De Macht, die menschen schiep in het Heelal,
„Die Aard' en Zon regeert en 't Wonderdal
„Zoo majesteitelijk en zoo schoon gebouwd,
„Wordt door een ruwe knuist gehoond, geknauwd,
„Gehavend en bevuild . . ."

DE SOLDAAT :
Herr Cohn !

BUIKSPREKER :
Jawohl ?

DE SOLDAAT :
Waat ies daat für ein Quatschkopf ?

BUIKSPREKER :
Hoho, dat zijn geen uitdrukkingen !

1ste BURGER (*voortdeklameerend*) :

. . . „Tot zelfs het licht
„Des daags lijkt in een starren angst ontwricht ;
„De knoppen sluiten zich bij 't wreed gebeuren
„En bloemen sterven af door d 'eigen geuren.
„Hier staart het oog en zwijgt de rede stil,
„Hier . . . "

DE SOLDAAT :
Herr Cohn !

BUIKSPREKER :
Bitte ?

DE SOLDAAT :
Ies daat het laatste boelletijn van den oorlog ?

BUIKSPREKER :
Nee, een gedicht.

DE SOLDAAT :
Waat ies een Gedicht ?

BUIKSPREKER :
Ja dat is moeilijk om in twee woorden te zeggen — iets met metrum, rijm, alliteratie . . . 'n Metrum heeft een of twee voeten . . .

DE SOLDAAT :
Donnerwetter ! (*bekijkt zijn been*) . . . Twéé voeten ! Hohoho ! . . . Gischt ! Puh ! . . .

BUIKSPREKER :
Kan je die hebbelijkheid niet afleeren ?

DE SOLDAAT :
Ik heb dorst.

BUIKSPREKER :
Ik ook.

DE SOLDAAT :
Aannemen !

BUIKSPREKER :
Suscht !

SOLDAAT :
Aannemen !

BUIKSPREKER :
Ruhe : . . . (*tot den 2den Burger*) . . . Herr Dokter, u heeft nog geen mond open gedaan . . .

2de BURGER :
Ik studeer.

BUIKSPREKER :
Wat studeert u ?

2de BURGER (*lezend*) :
Het hoogst-ontwikkelde aardsche wezen, dat alle overige schepsels door zijn intellect en gevoel overtreft, zonder van hen in vele gevallen door dieper gaand lichamelijk onderscheid gescheiden te zijn is de mensch, homo sapiens. De mensch is een werveldier, een zoogdier . . .

DE PAPEGAAI :
Vollek ! Vollek !

2de BURGER :
De mensch onderscheidt zich van de apen door zijn loopen in opgerichte houding en door zijn kolossale hersenontwikkeling . . .

DE PAPEGAAI :
Doe open ! Doe open ! . . . Lorre ! Lorre ! . . .

2de BURGER :
. . . Men taxeert de bevolking der aarde, die steeds toeneemt, op 1600 millioen, waarvan 400 millioen in Europa, 800 millioen in Azië, 180 millioen in Afrika en 150 millioen in Amerika . . .

DE JUFFROUW :
Meneer Cohn !

BUIKSPREKER :
Ja ?

DE JUFFROUW :
Ik weet niet hoe ik 'r kommen mot, nee, dat weet ik bij God niet . . . Twee kamers leeg en 'n opeter in huis . . . 'k Hè-me kruis en me kerkboek al na de Lommerd gebracht . . . 'k Loop op me tandvleesch — asjeblief . . .

BUIKSPREKER :
Nee, nee, nee, dat ken je niet doen voor de dames en heeren ! . . . 't Is hier geen ballet . . .

DE JUFFROUW :
. . . 'k Zit in de schuld bij de kruijenier — de slager mot behalve dat van de vorige week 'n pond lappies en 'n half pond vet van me hebben — en de huur — de huur . . .

BUIKSPREKER:
Als je vriendelijk met den huisheer praat . . .

DE JUFFROUW :
. . . Ja jij heb makkelijk klessen . . .

BUIKSPREKER :
. . . Nou, nou, nou — 'k geef toch maar goeien raad . . .

DE JUFFROUW :
. . . Wat schiet 'k daarmee op ? . . . Vrindelijk praten ! Vrindelijk praten ! Die láát met zich praten ? Die leit as 'n hond voor je deur — die gaat de vloermat niet af . . . Gotogot, als *ik* is 'n woordje mocht zeggen in Berlijn of an die smerige . . .

BUIKSPREKER :
Pas op, we zijn niet alleen . . .

DE SOLDAAT :
Hohoho ! Gischt ! Puh ! . . . Die alte Schachtel 'n woord zeggen ien Berlin . . . Wij zouen oem vallen van het lachen ! Hohoho ! Ien zeventig daat was een jaar ! Da haben wir vier mal hundert tausend Franzosen und twaalf tausend Offizieren in sieben maande gevangen . . . En

sieben tausend stukken Geschütz . . . Achtzig tausend man hebben die Franzosen verloren und wij hondert dertig tausend ! Als iek vandaag nog mee kon, gieng iek weer mee naar Moskoe und Sankt Petersburg . . . Iek waas bij die Uhlanen . . . . Wij hebben gestormd und keen Pardon gegeven, geen Pardon gevraagd . . . Iek ben op mein paard tegen een Batterie opgerend . . . Donnerwetter iek mein been kwijt — zij de Batterie ! . . . Iek geef mijn andere been voor nog zoo een Batterie . . . Een man ies een man ! Een man sagt : mein Vaterland roept en dan Schulter an Schulter . . . (*zingt*) Fest steht und treu, die Wacht, die Wacht am Rhein . . .

DE JUFFROUW (*klagelijk*)
. . . Ik prakkizeer en ik prakkizeer . . . Daar zit je an handen en voeten gebonden . . . 't Is om duvels te worden! 'n Boekie van dertien gulden zeventien, en de judasmanier dat-ie 'r uit is getrokken — en me tweede commesaal, die ineens weg most, of 't zoo'n haast had, of ze net om hèm verlegen waren — en me derde, die me de brokken uit me keel kijkt . . . O, gedorie, gedorie !

DE SOLDAAT :
Herr Cohn, die dame vloekt schon wieder . . .

DE JUFFROUW :
Kerel, schei uit met je flauwsies !

BUIKSPREKER :
Bitte, bitte ! Verdragen jullie mekaar ! Jullie zijn toch buren . . .

DE PAPEGAAI :
Buren ! Buren ! Goeien morgen ! Bravo ! Bravo !

BUIKSPREKER :
Lorre !

1ste BURGER (*deklameerend*) :

„. . .Ik sta verdwaasd en doe de oogen toe,
„En voel den jammer in me weenen :

„Is dan de' mensch het goddlijk droomen moe,
„Of glijdt de waanzin langs ons henen ?
„Ik ben, die 'k ben — en allen zijn als ik,
„Een gek durft ànders zich te wanen.
„Wie geeft dan 't vooze recht dat ik beschik
„Over dien ander en diens tranen ?
„Leeft d'oude leugen feller, wilder op,
„Dat het geweld ons mag regeeren . . ."

DE SOLDAAT :
Herr Cohn !

BUIKSPREKER :
Jawohl ?

DE SOLDAAT :
Laat dien Quarschkopf zijn mond houen !

BUIKSPREKER :
Hindert-ie je ?

DE SOLDAAT :
Ja, hij hiendert mij.

BUIKSPREKER :
Waarom ? Deze heer is medewerker van verschillende geziene tijdschriften . . .

DE SOLDAAT :
Quatsch !

BUIKSPREKER :
Hij komt misschien in aanmerking voor den Nobelprijs.

DE SOLDAAT :
Die Nobelprijs ? . . . Waat ies daat ?

2de BURGER (*lezend*) :
Alfred Nobel, geboren 21 October 1833 in Stokholm, gestorven 10 December 1896, ontdekte in 1866 het dynamiet. Van 1867 tot 1873 richtte hij 15 fabrieken van dynamiet in Europa en in Amerika op. In zijn testament stichtte hij den Nobelprijs voor degeen die het meest zouden bijdragen tot het behoud van den wereldvrede.

DE SOLDAAT :
Hohoho ! Gischt ! Puh !

DE PAPEGAAI :
Vollek ! Vollek ! Binnen . . .

Iste BURGER (*lacht bij herhaling hardop*) :
Kostelijk !

BUIKSPREKER :
Waarom lacht U ?

Iste BURGER :
Ik krijg het benauwd ! Hahaha ! Iemand heet Nobel. Nobel wordt millionair door het fabriceeren van nitroglycerine en dynamiet. Nobel sterft en bepaalt in zijn testament dat wie het meest voor den vrede doet den Nobelprijs krijgt. Hahaha ! Kostelijk ! Wil je den vrede, bereid je ten oorlog ! Wil je oorlog, koop dynamiet. Koop je dynamiet dan bevorder je den Nobelprijs . . .

DE SOLDAAT :
Zoo'n verdammte Quatschkopf !

Iste BURGER (*voor de vuist dichtend*) :

„Er was een man, die alles dee ontploffen,
„En nobel geld verdiende op zijn sloffen,
„Hij leerde ieder makklijk te vernielen,
„Maar toen zijn lijf geroepen werd ter ziele,
„Zei hij : ik sticht ter eere Gods een prijs,
„En ik zit hier en vraag : ben ik wel wijs ?

DE SOLDAAT :
Heer Cohn, hij vraagt of hij wijs is, hohoho ! Zal iek hem daar het antwoord op geven ?

BUIKSPREKER :
Nee, nee. 'r Is al zooveel ruzie op de wereld, wat zegt u, Herr Dokter ?

2de BURGER (*op zijn vingers tellend*) :
Servië, Oostenrijk-Hongarije, Duitschland, Rusland, Frankrijk, België, Engeland, Japan, Montenegro. Wetenschappelijk berekend, aan de hand van de moderne statistiek, verbruiken die op het oogenblik per dag voor oorlogsdoeleinden acht millard, de aangebrachte schade niet meegerekend. In staathuishoudkundigen zin vraag ik me af hoe lang de worsteling duren kan. Den voorraad tarwe en tarwemeel in Holland taxeeren we op ruim 30 millioen K.G. of wel 25 millioen K.G. meel. Aangezien wij per dag anderhalf millioen K.G. tarwemeel verbruiken, kan er theoretisch worden aangenomen dat er binnen korten tijd gebrek aan brood zal ontstaan.

BUIKSPREKER :
Jawel, jawel, maar we zijn hier voor ons genoegen, en wat u ons voorrekent is geen bepaald amusement !

2de BURGER :
Ik houd van cijfers.

BUIKSPREKER :
Jawel, dat is voortreffelijk . . .

2de BURGER :
Er gaat niets boven de wetenschap . . .

BUIKSPREKER :
Natuurlijk.

DE PAPEGAAI :.
Herr Cohn ! Herr Cohn !

BUIKSPREKER :
Ja, lorre ?

DE PAPEGAAI :
Goeien morgen !

BUIKSPREKER :
Morgen, morgen.

DE PAPEGAAI :
Herr Cohn ! Herr Cohn !

BUIKSPREKER (*ongeduldig*) :
Ja, ja, ja !

DE PAPEGAAI :
Honger ! Honger ! Honger !

BUIKSPREKER :
Ja, ja, ja !

DE PAPEGAAI :
Smeerlap ! Smeerlap !

BUIKSPREKER :
Foei, lorre !

DE PAPEGAAI :
Smeerlap ! Smeerlap !

BUIKSPREKER :
Juffrouw Snips, wil u 'm asjeblief verbiejen ? We staan hier op een tooneel. Zulke realistische en naturalistische uitdrukkingen zijn niet meer van den tijd. Kom nu, juffrouw Snips. Je raakt al geen vrijbiljetten meer kwijt. En dan zulke woorden . . .

DE JUFFROUW :
Me papegaai zeit de waarheid. Smeerlappen, die 'n weduwe in 't armhuis helpen ! . . .

BUIKSPREKER :
. . . Niet zoo schreeuwen, asjeblief !

DE JUFFROUW :
. . . Niet zoo schreeuwen ? . . . 'k Zal me woorden in watten leggen ! . . . Ja, of jij an me rug leit te mieren : 'k laat me daar 't zwijgen opleggen ! . . . Bataal jij me kruijenier, me bakker, me slager, me huisheer ? . . . Wat hé-'k ze gedaan ? . . . Wat motten ze van me ? . . . As 'k de vent in me buurt had, dan kreeg-ie 'n relletje an z'n trap, dat al de buren d'r an te pas kwammen ! Zoo'n godvergeefmesche Judas ! . . . Zoo'n valderappus ! . . . Zoo'n sallemander ! (*de Buikspreker legt haar de hand op den mond*).

DE SOLDAAT :
Hohoho ! Daat ies een soefraageette, hohoho ! Die alte Schachtel ies famoos ! . . .

1ste BURGER (*lezend en deklameerend*) :

„Dit is een Oogstmaand als geen Oogstmaand was,
„Hier wordt een haat gezaaid om bij te beven,
„En ieder wien ik in de oogen las,
„Heeft enkel lust om gratielijk te leven . . .
„Het stuifmeel dwerrelt in de luchten rond,
„De vogels fluiten en de vruchten bloeien,
„Alleen de Menschheid slaat zich 't lichaam wond,
„En uit een puinhoop moet weer liefde groeien !

DE SOLDAAT : Quatsch ! (*slaat met het houten been op den grond*) Herr Cohn, smijt dien kerel 'r uit. Raus ! Raus ! . . .

BUIKSPREKER :
Bitte ! Bitte ! . . .

DE SOLDAAT :
Donnerwetter, iek wiel hooren wieviel Franzosen und Russen wij te pakken haben ! En wieviel Englische Schiffe ! . . .

BUIKSPREKER :
Straks.

DE SOLDAAT :
Daat Vaterland hat Männer noodieg und geen Quatschkopfe ! Hij moest zich schamen daat hij hier op zijn stoel blijft zieten ! . . .

2de BURGER :
Herr Cohn, daar zijn over de heele wereld zesmaal honderd duizend negen honderd drie en veertig kerken, drie honderd zes en veertig duizend zes honderd twee en dertig pastoors, drie honderd negen en vijftig duizend zeven honderd acht en veertig dominees en negen en dertig millioen bijbels . . .

DE JUFFROUW :
Herr Cohn !

BUIKSPREKER :
Jawohl ?

Iste BURGER :
Herr Cohn !

BUIKSPREKER :
Ja ! ja !

DE SOLDAAT :
Hohoho ! Herr Cohn !

BUIKSPREKER :
Ja ! Ja ! Hallo ! Hallo ! Ja ! Ja !

DE PAPEGAAI :
Herr Cohn ! Herr Cohn ! Herr Cohn !

BUIKSPREKER (*nijdig op de kooi toegaand*) :
Wat is 'r dan, lorre ?

DE PAPEGAAI :
De recette ! De recette ! De recette !

BUIKSPREKER :
Dan maar 'n eind uit de buurt ! Ik kan niet met jullie allemaal tegelijk spreken ! (*draagt de kooi met de papegaai van het tooneel. De souffleur steekt z'n hoofd boven het souffleurshok uit, kijkt in de zaal, kruipt uit het hok, gaat zichtbaar voor het publiek af. De poppen raken in beweging*).

Iste BURGER (*tot 2den burger*) :
Hoeck, de souffleur smeert 'm.

2de BURGER (*tot soldaat*) :
Saalborn, de souffleur gaat 'r van door.

DE SOLDAAT (*tot de juffrouw*) :
Mevrouw de Boer, we zitten zonder souffleur.

DE JUFFROUW :
Geen souffleur? Dan is-ie weggegaan omdat m'n lorre wat van de recette zei. Dan is 'r geen recette.

DE SOLDAAT (*tot 2den burger*) :
'r Is geen recette.

2de BURGER (*tot 1sten burger*) :
Geen recette, dan zie 'k niet in waarom ik hier langer marionet moet blijven. (*Hij staat op en gaat door de anderen gevolgd heen*).

BUIKSPREKER (*keert terug zonder de leege stoelen op te letten*) :
Hochverehrtes Publikum, mes dames et messieurs, ladies and gentlemen, wij zullen thans . . . (*hakkelt, zoekt den souffleur, schrikt, ziet de leege stoelen, begint klagend te grienen*). . . Dames en heeren, m'n souffleur is weg en m'n sujetten zijn weg. Ik kan wel buikspreken voor leege banken, maar niet met leege stoelen. Of ik me nu opwind en den boel kort en klein sla, ik kan de ellendelingen niet dwingen, omdat de recette inderdaad in dezen tijd 'n beetje te wenschen overlaat. Ik beveel mezelf in uw gunst en recommandatie aan en verzoek u beleefd ons spul aan uw kennissen en vrienden aan te bevelen, dan zal ik zorgen dat mijn poppen morgenavond beter gedisponeerd zijn ! 't Is 'n schandaal dat je tegenwoordig zelfs niet meer met buikspreken rustig je brood kan verdienen, 't is 'n schandaal . . . (*hij schreeuwt voort, terwijl het doek zakt*).

Augustus 1914.

EEN HEERENHUIS TE KOOP

EEN HEERENHUIS TE KOOP

MONOLOOG

(*Het Tooneel verbeeldt een venduhuis. De afslager in benepen gekleede jas, met vadermoorders, en een clownskop. Hij wendt zich tot de zaal en hamert de stilte in*) . . . Stilte ! Stilte ! Ik verzoek voor de derde maal stilte, daar anders de veiling niet zal kunnen doorgaan ! Op heden, den zestienden Augustus van den jare 1914, christelijke tijdrekening, presenteer ik als lasthebbende van mijn principalen aan de meestbiedenden of hoogstmijnenden en zulks ten overstaan van den notaris Pieter Adriaan Onrust, à contant, het hecht en weldoortimmerd Heerenhuis met voor- en achtertuinen, oprijlaan, koetshuizen, serre en bijbehoorende bezittingen, staande en gelegen aan het Zorgvliet te 's-Gravenhage, kadaster sectie N°. 4873, groot 567 aren, 72 centiaren, nog voor korten tijd bewoond, thans te huur aangeslagen en gedurende vier dagen ter bezichtiging gesteld. Stilte, stilte, dames en heeren ! Na afslag van de gebouwen en erven zal de installatie en het bijna geheel nieuw meubilair in bloc geveild en daarna gebouwen, erven en meubilair bij opbod en afslag gecombineerd in slag worden gelegd. Wie biedt ? Wie biedt ? Ik maak er op opmerkzaam, dat het Heerenhuis voor eenige jaren uit de beste grondstoffen werd opgetrokken, voorzien is van electrische geleidingen door alle kamers en daarenboven van een splinternieuw gaskomfoor in de keuken. De toestellen voor centrale ver-

warming bevinden zich in de beste conditie. Gangen en plafonds zijn beschilderd en op elke verdieping, zoowel in het sousterrein als in de bovenste étages bevinden zich closets met de modernste inrichtingen, hoogstens een of tweemaal gebruikt. Voor dit laatste wordt garantie verstrekt. Dit hechte en weldoortimmerde Heerenhuis, destijds gebouwd voor rekening van den Amerikaanschen millionair Carnegie, dit huis met al de gemakken van den modernen tijd, bevat in het sousterrein uitnemend-ingerichte wijnkelders met koelinrichting. Ook den belegen voorraad wijn van alle naties, vanaf Fransche champagne tot Hongaarschen muskaatwijn en Duitschen moezelwijn, zoo goed als de Engelsche whisky en voortreffelijke Russische Wodky, zal ik straks onder den hamer brengen. Er is ruimte voor duizenden flesschen en voor een behoorlijk aantal vaten Löwenbräu, Pilsener Urquell enz. Boven deze wijnkelders, in de bel-étage, en daarmee verbonden door een lift, om den toevoer te bevorderen, bevindt zich aan de koele noordzijde de groote eetzaal, die tevens ingericht kan worden, voor het geval dat het gebouw thans een betere bestemming verkrijgt, voor vergaderzaal of balgelegenheid. Deze eetzaal is voorzien van een keur van buffetten en biedt plaats voor een paar honderd genoodigden. Naast deze eetzaal, aan de zuidzijde bevindt zich de keuken met haarden, koperen pannen, aanrechtbanken met marmeren blad en voorts alles wat tot het bedrijf behoort. Zoowel tegenover de eetzaal als tegenover de keuken, bevindt zich in den breeden corridor een closet. Gaande door het trappenhuis met zijn fraaie muurbeschilderingen, die ik straks zal opsommen, bereiken we de eerste verdieping, die als ontvangzaal is ingericht en eveneens door een lift met den wijnkelder verbonden is. In de gang naast het portret van den Czaar, dat onvoorwaardelijk tot den inboedel behoort, bevindt zich een closet. Voor dit closet is een parketvloer aangebracht met de woorden Sol justitiae,

illustra nos. d. w. z. de zon der gezelligheid beschijne ons. De tweede verdieping bevat een voorkamer, ingericht als slaapgelegenheid, een groote achterkamer, ingericht als slaapgelegenheid, een zijkamer, ingericht als slaapgelegenheid en nog een tweede zijkamer, ingericht als slaapgelegenheid. De derde verdieping bevat zes kleinere kamers, ingericht als slaapgelegenheid. De zolder, die zich over de geheele breedte van het gebouw uitstrekt, bevat behalve de gelegenheid tot het drogen der wasch ook nog een aantal bijvertrekken, die reeds als slaapgelegenheid gediend hebben of nog als zoodanig ingericht kunnen worden. Alleen ontbreekt op deze zolderverdieping het closet. Boven den zolder bevindt zich een torengebouw met het meest schilderachtig uitzicht op de geheele omgeving, waaronder de gebouwen der Rijks directe Belastingen, de Scheveningsche strafgevangenis enz. Dit hechte, weldoortimmerd Heerenhuis met den in bloei staanden voortuin, den achtertuin met kippenrennen en eendenvijvers, de stallen en erven, breng ik thans in veiling. Is er niemand die een bod doet ? Denkt er wel aan : dit is een zeldzaam koopje, nog nooit voorgekomen, een solied, voor weinige jaren gebouwd huis, frisch in de verf, rustig gelegen aan meer dan één tramlijn, in de buurt van de badplaats Scheveningen, in het centrum van Den Haag, een huis bij uitstek geschikt voor sanatorium, modern hotel, pension, restaurant, warenhuis, internationaal abattoir, of anderszins. Wie is aan het bod ? Kom nu, heeren ! Ik geef u mijn woord, en ik wil het u zwart op wit geven, dat dit huis geenerlei gebreken heeft, dat de gecementeerde kelders zoo droog zijn als kurk, dat de muren door de centrale verwarming geheel zijn uitgewerkt en dat de eenige oorzaak waarom dit gebouw door de rechthebbenden in veiling gebracht wordt, hierin is te vinden, dat het voor zijn oorspronkelijke bedoeling te groot en te ongezellig is gebleken en dat de zaak met het oog op de duurte der tijden naar Amsterdam drie-

hoog in de Pijp, tegen tien gulden in de maand met ontbijt, wordt verplaatst. Kom nu, dames en heeren, ik sta hier niet voor m'n plezier! Wat drommel, een hecht, weldoortimmerd Heerenhuis van alle gemakken voorzien, met electrisch licht, electrische schellen, huistelefoon, droogzolders voor de vuile wasch — de vuile wasch, de vuile wasch, dames en heeren — een Heerenhuis met closets in het sousterrein, de bel-étage, de eerste en tweede verdieping, een huis met een inboedel om te kussen, is toch een bod waard? Hier heb ik den catalogus van het meubilair en de kunstvoorwerpen, die in Amsterdam, drie-hoog in de Pijp, niet ondergebracht kunnen worden. Daar nemen we uit plaatsgebrek alleen een opgestopte vredesduif, een aantal geconserveerde vorstelijke beloften in blik, het gegarandeerde neutraliteitsverdrag van 't verwoeste België, en uit de kast van de historische souvenirs een ouwerwetsch geweer waarmee voor eeuwen Belgische franctiseurs in oorlogstijd werden gefusilleerd, en natuurlijk het portret van den Czaar. De rest van den inboedel komt hier op de vendutie. Na 'n halve eeuw zal iedereen om 'n souvenir vechten, om het eettafelservies door den koning van Italië ter glorie van den vrede geschonken, om de kostbare vazen van Turkije, om de perzische kleeden van Servië, de schoorsteengarnituren van Bulgarije, de vingerdoekjes, met initialen geborduurd, van Griekenland, den massief-zilveren inktkoker van Montenegro, het in zwijnsleer gebonden nieuwe testament van den Keizer van Duitschland, den gouden beker van den Keizer van Oostenrijk en den knoet in foudraal van den Keizer van Rusland. Hier heb ik een gebeeldhouwd stel meubelen van den koning van Engeland en een in zilver gedreven presenteerblad van de Fransche Republiek. Ik weet wel dat dit alles eerst straks bij opbod en afslag gecombineerd in slag zal worden gelegd, maar ik vestig er reeds nu uw aandacht op, om goed te doen uitkomen, dat ik geen ordinair, eensteensch

Heerenhuis in veiling breng. Komaan, dames en heeren, ik weet dat de tijd slecht is, dat de beurzen gesloten zijn en het geld niet te grabbel ligt, maar deze verkooping opnieuw uit te stellen, moet op de buitenwereld een slechten indruk maken! Kom nou, kom nou! Ik geef u de verzekering dat er geen gezonder klimaat dan dat van de Scheveningsche boschjes is, en dat er nog nooit zooveel menschen met een glimlach naar de pui van welk huis ook hebben gekeken, als naar dit! Van de noord- tot de zuidpool, beste lieden, glimlachen ze. Is er één Heerenhuis, waarvan ooit zulk een glimlach uitging? Eén? Eén? ... Er zijn huizen bij massas met herinneringen, het huis waarin mevrouw Van der Kouwen door den vrijer van haar dienstbode vermoord werd; het huis op den Amstel, dat zijn bloedsporen niet kwijt raakt, omdat een geloovig rabbijn het met het bloed uit zijn aren teekende, en vloekte; het huis waarin Rembrandt failliet werd verklaard; het huis waarin Vondel kousen verkocht; het huis „in duizend vreezen" uit den tijd der Spanjolen — er zijn huizen niet te tellen, maar, en daar leg ik mijn hand voor op het blok, géén huis, geen tweede huis in China of Buiksloot, dat zóó de voorbijgangers geheimzinnig doet glimlachen! Hetzij in 1954 of in 2014 of nog later: mijn Heerenhuis, hecht en weldoortimmerd, met torens en wandschilderingen, kippenrennen en closets, zal de komende geslachten op dezelfde wijze doen glimlachen. Doet een bod, menschen! Ik kan er toch geen geld op toegeven? Komaan, een Heerenhuis zonder hypotheek, maar altijd omringd door een glimlach! Wie biedt! Ik schreeuw mijn keel stuk en gij zwijgt! Een Heerenhuis, waarin de voornaamste diplomaten den wereldvrede bezongen en bedronken hebben, een koel huis, een comfortabel huis, een huis zonder gevaarlijke belendingen, een ideaal van een oud Hollandsch koopmanshuis, zonder bovenburen, zonder benedenburen, een huis met een oprijlaan en een massief ijzeren hek, een huis met spi-

onnen en tochtvrije ramen ! Wie zet 'r in ? De bewijzen van eigendom en de veilconditiën liggen ter inzage ! Allo, allo, is er zoo weinig animo ? (*tot iemand van het publiek*) Wat zegt u ? Ik versta u niet. Hoeveel ? Honderd gulden ? Maar dat is toch geen bod, meneer ! 'n Kompleet Heerenhuis, 'n paleis, dames en heeren ! 'n Hecht, sterk en weldoortimmerd, huis dat millioenen gekost heeft. Dan kan ik het beter voor afbraak verkoopen ! Komaan, dames en heeren, ik heb de opdracht van de Hollandsche natie als mijn principaal om het aan de meestbiedenden of hoogstmijnenden . . . We kunnen het toch niet laten vervallen. Onderhands heb ik het aangeboden aan Rusland, Duitschland, Oostenrijk, Servië, Frankrijk, Italië, Engeland, Montenegro. Die komen wel weer in 1916 om hors d'oeuvre varié, tong met rijnwijnsaus en poularde de Bruxelles te eten, maar die hebben op het oogenblik geen trek in zóó'n buitengewonen tweede hands koop ! En *wij* kunnen het toch ook niet langer gebruiken, nu we 'n beter, goedkooper en minder omslachtige gelegenheid hebben gevonden ! Wie biedt op dit Heerenhuis met elke drie maanden 'n oorlog toe ? Ik heb het Carnegie gepresenteerd en aan de monsterkamer van het Panopticum, aan het Leger des Heils en aan Meerenberg. De menschen schijnen er bang voor te zijn, of 't 'r spookt of dat 't niet vrij is van ongedierte. Op m'n woord : het *is* vrij van alle gebreken ! . . . Wie biedt ! Onze hollandsche jongens zijn gemobiliseerd. De vesting Amsterdam is op voet van oorlog gebracht. Villaas op rijksgrond worden gesloopt, bosschen gekapt. Er is haast geen huishouden of het mist een broodwinner. Elke dag kost ons millioenen. En eer de groote oorlog voorbij is, is half Holland geruïneerd. De Lommerd heeft geen geld meer, de middenstand stikt in de zorgen, de arbeiders doen voorbeeldig hun plicht, maar de vrouwen en kinderen lijden gebrek. Het is de meest uitgezochte tijd om ballast en luxe op te ruimen. Wie biedt op mijn Heerenhuis ? Geneer je

toch niet, burgers! Je kunt het desnoods op afbetaling krijgen! Maar laat er ons niet mee opgescheept zitten! Komaan! Willen we 't dan bij afslag probeeren? Gebouw met inventaris leg ik in voor een millioen. Laat hooren? Laat hooren! Te hoog? . . . Te hoog? . . . Het rustigste plekje van heel Europa te duur voor een millioen? En de wandschilderingen, de frescoos, die je 'r bij cadeau krijgt? . . . Daar heb je benee in het prachtige trappenhuis allegorische voorstellingen, met geen goud te betalen, van de verschrikkingen van den oorlog voor, lang voor het Heerenhuis werd gebouwd. De eerste schilderij in het trappenhuis vertoont in natura het aan een galg bungelend lijk van een Arabier in Tripolis bij de worsteling tusschen Italië en Turkije, in 't voorjaar van 1912, toen de fundamenten van het huis nog niet waren gelegd — ik verzeker het plechtig. De tweede muurschildering, schepping van een Fransch kunstenaar, geeft het jammerbeeld weer van een in brand staande Turksche stad, omringd door Grieken, Bulgaren, Serviërs en Montenegrijnen. Dat was in 1913, toen mijn Heerenhuis juist werd behangen. Daarnaast hangt het beeld van een Bulgaarsche moeder, vluchtend voor het geweld van Servische, Grieksche, Montenegrijnsche en Roemeensche ruiters. Dat was in 1914, toen de tapijten, de buffetten en de serviezen door de oprijlaan werden aangereden. Er boven, dames en heeren, een fresco om het platgeschoten Leuven en de vernielde kerk van Reims zinnebeeldig voor te stellen. En tusschen deze kunstproducten in vergulde lijsten, die alleen een kapitaal vertegenwoordigen, bevindt zich een beeldschoone, gezond uit de kluiten gewassen vredesengel met roze lippen, een kleur van melk en bloed, goudblonde lokken en een paar vleugels, die zoo artistiek en natuurgetrouw zijn gepenseeld, dat men moeite heeft om niet te gelooven dat de vredesengel op haar plaats blijft. Al deze schilderwerken, om de kleinere niet te noemen, zijn spijkervast en behooren dus tot den onver-

vreemdbaren inventaris van het gebouw. Laat uw geluid hooren, koopers en koopsters, ik overdrijf niet : een hecht en weldoortimmerd Heerenhuis met centrale verwarming, electrisch licht, closets en een vredesengel ! De vredesengel is alleen het geld waard ! Allo, allo ! Negenmaal honderd duizend, achtmaal honderd duizend, achtmaal honderd duizend, zevenmaal honderd duizend — zeven maal, vier, drie, twee — niemand ? — niemand ? eenmaal andermaal... Een huis met zooveel gemakken !... Eenmaal, andermaal... (*tot iemand van het publiek*)... Zei u wat ? Nee ?... Eenmaal, andermaal, ten derde male — dan houden we den verkoop op, en constateeren met leedwezen en verbazing, dat op den zestienden Augustus 1914, christelijke tijdrekening, geen enkel ernstig bod op het aanzienlijke pand, staande en gelegen aan het Zorgvliet te 's Gravenhage, kadaster sectie N°. 4873, werd gedaan en dat ik derhalve aan mijn principalen zal hebben te rapporteeren, dat niemand er van gediend is, en wij ermee in onze maag blijven zitten. (*klopt met den hamer, buigt en gaat heen*).

Amsterdam, Augustus 1914.